

מטרה

תכלית ה CFCS הינה לסווג את הביצוע התקשורתי היומיומי של אדם עם שיתוק מוחי לאחת מחמש רמות. ה CFCS מתמקד ברמת הפעילות וברמת השתתפות כפי שאלו מתוארות בסיווג הבינלאומי לתפקוד, מוגבלות ובריאות (ICF) של ארגון הבריאות העולמי (WHO).

הוראות למשתמש

הורה, מטפל ו/או איש מקצוע הבקיא באופני התקשורת של המטופל מסווג את רמת הביצוע התקשורתי. בנוסף, מבוגרים ומתבגרים בעלי שיתוק מוחי יכולים לסווג את רמת הביצוע התקשורתי שלהם. הערכת היעילות הכללית של הביצוע התקשורתי צריכה להתבסס על האופן בו המטופל, על פי רוב, לוקח חלק במצבים יומיומיים המצריכים תקשורת, ולא על היכולת (capacity) הגבוהה ביותר שלו. מצבים יומיומיים אלו יכולים להתרחש בבית, בבית הספר ובקהילה.

במצבים בהם הביצוע התקשורתי מתאים ליותר מרמה אחת יתכן קושי בקביעת רמת הסיווג. במקרים אלו יש לבחור את הרמה אשר מתארת באופן הטוב ביותר את התפקוד הרגיל של המטופל במרבית המצבים. אין להתחשב ביכולתו (capacity) של המטופל, ברמתו הקוגניטיבית או במוטיבציה שלו, כפי שנתפשים בעינינו, בעת בחירת הרמה התקשורתית.

הגדרות

תקשורת מתרחשת כאשר מוען מעביר מסר ונמען מבין את המסר. מתקשר יעיל עובר לסירוגין באופן עצמאי בין תפקידו כמוען לתפקידו כנמען, ללא קשר למאפייני השיחה, כגון סביבה (לדוג': קהילה, בית ספר, עבודה, בית), שותפים לשיחה ונושאי השיחה.

יש לקחת בחשבון את כל אופני הביצוע התקשורתי בעת קביעת רמת ה CFCS. אלו כוללים שימוש בדיבור, מחוות, התנהגויות, מבט עיניים, הבעות פנים ותקשורת תומכת וחלופית (תת"ח). מערכות תת"ח כוללות (בין היתר) שפת סימנים, תמונות, לוחות תקשורת, ספרי תקשורת ומכשירי תקשורת קוליים (כגון VOCAs).

ההבחנות בין הרמות מבוססות על הביצוע של תפקיד המוען והנמען, על קצב התקשורת ועל השותף לשיחה. יש לתת את הדעת להגדרות הבאות בעת השימוש בשיטת הסיווג:

מוענים ונמענים יעילים עוברים בקלות ובמהירות בין העברת מסרים והבנתם. המוען והנמען היעיל יכול לדרוש או להשתמש באסטרטגיות כגון חזרה, ניסוח מחדש, פישוט ו/או הרחבה של המסר, זאת בכדי ליישב או לתקן אי-הבנות. בכדי להאיץ את קצב התקשורת, בעיקר בעת השימוש בתת"ח, יכול המוען היעיל להחליט נכונה להשתמש במסרים פחות נכונים דקדוקית, על ידי השמטה או קיצור של מילים, בעת תקשורת עם שותפים מוכרים.

קצב נוח של תקשורת מתייחס למהירות ולקלות בהן האדם מבין ומעביר מסרים. קצב נוח מתרחש עם מעט כשלים תקשורתיים וזמן המתנה קצר בין תורות בתקשורת.

שותפי שיחה שאינם מוכרים הינם זרים או מכרים אשר מתקשרים עם המטופל לעיתים. **שותפי שיחה מוכרים** כגון בני משפחה, מטפלים וחברים, עשויים לתקשר באופן יעיל יותר עם האדם, זאת בשל ידע מוקדם והתנסויות אישיות.

הבהרות

- ★ **אין צורך לערוך מבחן** בכדי לקבוע את רמת ה CFCS, וזו איננה מחליפה הערכות תקשורת מתוקננות. ה CFCS איננו מבחן.
- ★ ה CFCS **מקבץ בני אדם על פי יעילות** הביצוע התקשורתית הנוכחי. הוא איננו **מסביר את הגורמים** שבבסיס רמת היעילות, כגון בעיות בקוגניציה, מוטיבציה, בעיות גופניות, בעיות בדיבור, בשמיעה ו/ או בשפה.
- ★ ה CFCS **לא מדרג את פוטנציאל השיפור של האדם.**
- ★ ה CFCS עשוי להיות **שימושי במחקר ובמתן שירות**, כשסיווג יעילות התקשורת הינו חשוב. דוגמאות:
 - 1) תיאור ביצוע התקשורת התפקודית תוך שימוש בשפה משותפת לאנשי מקצוע והדיוטות.
 - 2) הכרות עם כל שיטות התקשורת היעילות, כולל תת"ח, והשימוש בהן.
 - 3) השוואה בין השפעתן של סביבות התקשורת השונות, שותפי השיחה ו/או המטלות התקשורתיות על רמת התקשורת הנבחרת.
 - 4) בחירת מטרות לשיפור יעילות התקשורת של האדם.

שיטות תקשורת

ללא קשר למספר אופני התקשורת שבשימוש, יש לבחור רק רמת CFCS אחת לתיאור הביצוע התקשורתית הכולל. הרשימה שלהלן כוללת את כל אופני התקשורת האפשריים.

האדם משתמש באופני התקשורת הבאים:

(יש לסמן את כל הפריטים המתאימים)

דיבור

צלילים (כגון "אהההה" למשיכת תשומת לב השותף)

מבט עיניים, הבעות פנים, מחוות, ו/או הצבעה (לדוג': עם איבר גוף, מקל או לייזר)

שפת סימנים

ספר תקשורת, לוחות ו/או תמונות

מכשיר פלט קולי

אחר

Reference for CFCS Development:

Hidecker, M.J.C., Paneth, N., Rosenbaum, P.L., Kent, R.D., Lillie, J., Eulenberg, J.B., Chester, K., Johnson, B., Michalsen, L., Evatt, M., & Taylor, K. (2011). Developing and validating the Communication Function Classification System (CFCS) for individuals with cerebral palsy, *Developmental Medicine and Child Neurology*. 53(8), 704-710. doi: 10.1111/j.1469-8749.2011.03996.x, PMC3130799.

Hebrew version: Vardit Kindler OTR, MEd; Rony Schenker OTR, PhD; Ruth Yishai SLT; Osnat Bar-On; Orly Hebel Ed.D., Tzila Shwartstein SLT.

★ יש לעיין בעמוד 3 לתיאור חמש הרמות

★ יש לעיין בעמוד 4 לתרשים המסייע להבחנה בין הרמות

★ שאלות נפוצות ניתן למצוא באתר ה CFCS : <http://cfcs.us>

מקרא
P אדם עם שיתוק מוחי
U שותף שאינו מוכר
F שותף מוכר
יעיל
פחות יעיל

I.

ההבדל בין רמות 1 ו-2 הוא **קצב** השיחה. **ברמה 1**, האדם מתקשר בקצב נוח עם עיכוב קטן או ללא עיכוב כלל, בכדי להבין מסר, לחבר מסר, או לתקן אי-הבנה. **ברמה 2**, האדם **זקוק לזמן נוסף מדי פעם בפעם**.

II.

ההבדלים בין רמות 2 ו-3 מתמקדים בקצב ובסוג שותפי השיחה. **ברמה 2**, האדם הוא מוען ונמען יעיל עם כל שותפי השיחה, אך הקצב בעייתי. **ברמה 3**, האדם יעיל באופן עקבי עם שותפי שיחה מוכרים, אך לא עם מרבית שותפי השיחה שאינם מוכרים.

III.

ההבדל בין רמות 3 ו-4 הוא במידת העקביות בה האדם משמש לסירוגין בתפקיד מוען ונמען עם שותפים מוכרים. **ברמה 3**, האדם מסוגל באופן כללי לתקשר עם שותפים מוכרים כמוען וכנמען. **ברמה 4**, האדם אינו מסוגל לתקשר באופן עקבי עם שותפים מוכרים. הקושי עשוי להופיע הן בשליחת מסר והן בקבלתו.

IV.

ההבדל בין רמות 4 ו-5 הוא בדרגת הקושי של האדם לתקשר עם שותפים מוכרים. **ברמה 4**, לאדם יש הצלחה כלשהי כמוען ו/או כנמען יעיל עם שותפים מוכרים. **ברמה 5**, האדם מסוגל לתקשר ביעילות רק לעיתים נדירות, אפילו עם שותפים מוכרים.

V.

I. מוען ונמען יעיל עם שותפי שיחה מוכרים ושאינם מוכרים.

האדם משמש לסירוגין בתפקיד מוען ונמען באופן עצמאי עם רוב האנשים וברוב הסביבות. התקשורת מתנהלת בקלות ובקצב נוח עם שותפי שיחה מוכרים ושאינם מוכרים. אי-הבנות תקשורתיות ניתנות לתיקון במהירות ואינן מפריעות ליעילות התקשורת הכללית של אדם זה.

II. מוען ו/או נמען יעיל אך איטי עם שותפי שיחה מוכרים ושאינם מוכרים.

האדם משמש לסירוגין בתפקיד מוען ונמען באופן עצמאי עם רוב האנשים וברוב הסביבות, אך קצב השיחה איטי ועלול להקשות על האינטראקציה התקשורתית. האדם עשוי להזדקק לזמן נוסף על מנת להבין מסרים, לחבר מסרים ו/או לתקן אי-הבנות. אי-הבנות תקשורתיות מתוקנות לרוב ולא פוגעות ביעילות התקשורת של אדם זה עם שותפי שיחה מוכרים ושאינם מוכרים.

III. מוען ונמען יעיל עם שותפי שיחה מוכרים.

האדם משמש לסירוגין בתפקיד מוען ונמען עם שותפי שיחה מוכרים (אך לא עם שותפים שאינם מוכרים) ברוב הסביבות. יעילות התקשורת אינה עקבית עם רוב שותפי השיחה שאינם מוכרים, אך יעילה בדרך כלל עם שותפי שיחה מוכרים.

IV. מוען ו/או נמען לא עקבי עם שותפי שיחה מוכרים.

האדם אינו משמש לסירוגין בתפקיד מוען ונמען. חוסר עקביות זה יכול להופיע אצל סוגים שונים של מתקשרים כולל: א) מוען ונמען יעיל לפרקים; ב) מוען יעיל אך נמען לא יעיל; ג) מוען לא יעיל אך נמען יעיל. התקשורת יעילה לעיתים עם שותפי שיחה מוכרים.

V. מוען ונמען יעיל לעיתים רחוקות אפילו עם שותפי שיחה מוכרים.

האדם מתקשה לשמש הן כמוען והן כנמען. רוב האנשים מתקשים להבין את המסרים של האדם ונראה כי אף הוא מתקשה בהבנת מסרים מרוב האנשים. התקשורת יעילה לעיתים רחוקות אפילו עם שותפי שיחה מוכרים.

